

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-609

13.6.2025

DNB Livsforsikring AS (Pensjon, Personal)

Ulykke

Fotball - takling - kneskade - ulykkesbegrepet - kollektiv avtale - avtl. § 37 - forbrukeravtaledirektivet.

Forsikrede pådro seg kneskade under en fotballkamp etter å ha blitt taklet bakfra. Han var omfattet av en kollektiv fritidsskedeforsikring. Foretaket avsto krav med henvisning til at det ikke forelå ulykke i vilkårenes forstand. Saken reiste spørsmål om skadehendelsen kunne anses som en ulykkeskade i henhold til forsikringsvilkårene, herunder om det var rettslig grunnlag for å innfortolke et krav om uventet/ uforutsett, når dette ikke uttrykkelig fremgikk av vilkårene. Nemnda bemerket først at avtalelovens § 37, og kravet til klare og forståelige vilkår etter forbrukeravtaledirektivet artikkel 5 også får anvendelse på kollektive forsikringsavtaler. Dette da gruppen som omfattes av forsikringen, er forbrukere. Nemndas flertall la videre til grunn at det vil være i strid med EØS-reglene, og dermed avtl. § 37 å innfortolke «uventet» i de tilfeller vilkårsteksten ikke inneholder dette. Av den grunn må det skilles mellom begrepene uventet og plutselig. Det avgjørende er derfor hvorvidt den ytre fysiske begivenheten som har medført skaden, er plutselig eller momentan. Etter flertallets oppfatning fremstod den ureglementerte taklingen bakfra som dominerende i skadebildet, og skaden måtte anses å være forårsaket av en «ytre, fysisk begivenhet». Videre var det rimelig klart at når en la et tidsperspektiv til grunn i saken, så var taklingen en «plutselig» ytre fysisk begivenhet. Mindretallet var ikke enig i begrunnelsen, men var enig med flertallet i at hendelsen var en ulykke. Forsikrede ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede skadet kneet etter å ha blitt taklet i ryggen av en motspiller under en fotballkamp i 2023.

Forsikrede gjenga forløpet i skademelding datert 23.1.24:

Deltok i ...turnering i fotball. I en av kampene løp jeg mot en ball for å kontrollere den før den gikk ut av banen. I det jeg setter ned foten får jeg en takling i rygg av motspiller, som gjør at jeg får en vridning i kneet før jeg faller på kunstgresset. Jeg kjente med en gang at noe ikke stemte i kneet. Jeg ble bært av banen og fikk hjelp av lege på stedet. Legen var tilfeldigvis ortoped, og mente at dette var alvorlig og at jeg måtte få tatt MR raskt. Etter MR og konsultasjon hos lege fikk jeg bekreftet at korsbåndet, menisk og leddbånd var røket, og at jeg vil trenge operasjon.

Foretaket mottok også 23.1.24 en beskrivelse av hendelsesforløpet på e-post:

Jeg spilte fotball i (...), og ødela kneet (...) Jeg løp etter en ball for å hindre den fra å gå ut av banen. I det jeg setter ned foten og skal kontrollere ballen, får jeg en takling/dytt fra motspiller som gjør at jeg får en feil vridning i kneet, jeg hører to knepp i kneet før jeg faller (...)

Foretaket avsto kravet 8.2.24 med henvisning til at det ikke forelå ulykke, og at "den vilkårmessige definisjonen av fritidsskade" ikke var til stede.

I klage til FinKN opplyst forsikrede følgende:

(...) Jeg hadde spilt fotball på amatør-nivå, hvor jeg på vei mot sidelinja skulle kontrollere enn ball fra å gå ut av banen, plutselig blir jeg taklet bakfra i ryggen, som gjør at jeg forsvinner ut av spillebanen og trækker på kanten mellom kunstgress og løpebane. Jeg kjenner da plutselig smerter i kneet, og faller i bakken. Jeg blir tildelt frispark og motspiller får en advarsel (...)

Forsikrede har i det vesentlige anført at han har vært utsatt for en ulykkesskade i henhold til forsikringsvilkårene. Det ble tildelt frispark og motspiller fikk en advarsel. MR-undersøkelse viste skade i fremre korsbånd og menisk, som resulterte i operasjon. Videre er ikke fotball unntatt fra dekningen.

Forsikrede har også anført at han ikke har godtatt risikoen for å bli skadet, og har vist til 2024-2019. Det er også vist til Rt-2006-1642 avsnitt 38, om at flere skadehendelser anses som ulykker i breddeidretten enn i profesjonell idrett.

Foretaket har i det vesentlige anført at skadehendelsen ikke er å anse som en ulykke i henhold til forsikringsvilkårene. Det kreves at skaden har oppstått etter en plutselig og uventet hendelse. Dette gjelder generelt for ulykkeshendelser jf. Rt-1988-394, som henviser til Rt-1985-156. Dette er også lagt til grunn i underrettspraksis, som eksempel TOSLO-2016-25754, LG-2017-73951 og TNOVE-2017-202276.

Ordinære hendelser under fotball dekkes ikke under ulykkesforsikring, og dette fremgår klart av rettspraksis. I en fotballturnering er det også normalt med høy fart, taklinger og sammenstøt mellom spillerne i løpet av en kamp.

Ingen av de nevnte dommene som er gjengitt, krever at det er nærmere definert hva som er å anse som et uventet element, eller konkret hvilke situasjoner som er omfattet/ikke omfattet. Ut ifra formålet med en ulykkesforsikring – å dekke ulykker som oppstår i enhver situasjon i fritiden – er det vel neppe mulig i vilkårene å definere presist hvilke konkrete situasjoner i enhver fritidsaktivitet som er å anse som uventet.

I forhold til rettspraksis ved yrkesskade, samt Trygderettspraksis, legges det vekt på hvilken risiko det er ved den skadeutløste aktivitet, jf. Rt-2006-1642 og TRR-2005-1326. Videre skiller Rt-2006-1642 seg fra gjeldende sak hva gjelder grad av alvorlighet og skadeomfang. Samtidig viser avgjørelsen at arbeidsulykkebegrepet klart legger opp til en relativisering av risikoelementet ut ifra den aktuelle situasjonen.

Gjeldende sak faller utenfor ulykkesdefinisjonen slik den er definert i både Rt-2006-1642 og RG-2008-1072. Slik hendelsen er beskrevet fremstår den ikke som "knallhard", og det oppstår ingen vridning i kneet som følge av sammenstøtet med motspilleren, men som følge av foten treffer/står fast i underlaget. Det vises også til LG-2020-87392, TRR-2011-259, TRR-2019-961 og TRR-2019-230.

Videre vises det til at Finansklagenemnda gjennom langvarig praksis har lagt til grunn at det er krav at skaden "*må være voldt ved en plutselig ytre begivenhet – ulykkestilfelle – for å kunne dekkes av forsikringen*". Det vises til avgjørelse 2015-502, 2021-241, 2022-380, 2023-83, 2023-163, 2014-482, 2015-400, 2021-488.

Avgjørelsene 2024-53 og 2024-219 innebærer dermed en "*kursendring*". Avtalelovens § 37 og forbrukeravtaledirektivet som lå til grunn for bestemmelsen, har vært gjeldende i norsk rett siden 90-tallet (direktiv 93/13 artikkel 5, avtaleloven i kraft fra 1995). Det finnes i etterkant utførlig praksis og teori knyttet til avtalelovens betydning i forsikringsavtaler. Det vises særlig til Cignadommen Rt-1997-1807, som nettopp angår uklarhetsregelen og forholdet til forsikringsvilkår.

Det vises også til Hans Jacob Bull Forsikringsrett, (2008) s. 141 flg. hvor det presiseres at "vanlig språkbruk" i forsikringsavtalesammenheng, ikke er ensbetydende med hva enhver forbruker legger i et uttrykket. Slik foretaket oppfatter Bull sin redegjørelse for uklarhetsregelen i forsikringsavtaler, er det altså ikke spørsmål om å fravike vilkårenes ordlyd, eller legge til grunn forbrukerens særoppfatning om virkningen, i strid med en objektiv tolkning av vilkårene.

I en nyere avgjørelse fra Finansklagenemnda 2024-219 omtaler flertallet avtaleloven § 37 og viser til en dom fra EU-domstolen av 2021 for den nærmere presiseringen av innholdet (C-776/19 til C-782/19, BNP Paribas). DNB kan ikke se at dommen fra EU-domstolen i den aktuelle saken tilsier endret forståelse av innholdet i avtaleloven § 37, og bemerker også at saken ikke gjaldt forsikringsavtale, men avtale om opptak av lån for forbruker med høy risiko, se premiss 71-72. Kravene som er oppstilt i dommens premiss 64-65, og som flertallet i avgjørelse 2024-219 fremhever som sentrale, henviser til avtaler hvor forbrukeren påtar seg en alvorlig økonomisk risiko. Foretaket kan ikke se at premissene fra et avtaleverk som innebærer høy økonomisk risiko, er direkte overførbare til klarhetskravet i forsikringsavtaler som arbeidsgiver inngår til fordel for sin arbeidstaker. Uansett kan ikke foretaket se at innholdet i premissene, eller den konkrete saken ellers, innebærer en endring av innholdet i direktivet, og slik avtaleloven § 37.

Spørsmålet er derfor hva som fremgår av ordlyden i forsikringsvilkårene ut ifra en objektiv forståelse av ordlyden. Innholdet i begrepet "ulykke" i en ulykkesforsikring er et ord med et slikt meningsinnhold ut ifra vanlig språkbruk i forsikringsvirksomheten, at den ikke kan anses som uklar, og heller ikke kan danne grunnlag for en alternativ forståelse av vilkårene.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder krav om utbetaling under kollektiv ulykkesforsikring gjennom forsikredes arbeidsgiver. Spørsmålet er om en skadehendelse 29.12.23 kan anses som en ulykkesskade i henhold til forsikringsvilkårene.

Det er sikker rett at det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden. Det betyr at det er forsikrede som i tilstrekkelig grad må sannsynliggjøre at vilkårene for utbetaling er oppfylt.

I forsikringsvilkårspkt. 3.1 er «ulykkestilfelle» definert slik:

«Med ulykkesskade forstås skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre, fysisk begivenhet – ulykkestilfellet – som inntreffer i forsikringstiden.»

Avgjørende er om forsikrede har sannsynliggjort at skaden skyldes en ulykkeshendelse, slik dette er definert i vilkårene.

Nemnda ser først på hvilken betydning det har for vilkårstolkningen at det er tale om en kollektiv forsikringsavtale.

For avtalevilkår som ikke er individuelt forhandlet, og som inngår i en avtale mellom forbruker og næringsdrivende, bestemmer avtaleloven § 37 at ved tolkningstvil skal avtalevilkår «tolkes til fordel for forbrukeren», jf. første ledd nr. 3. Bestemmelsen gjennomfører forbrukeravtaledirektivet (93/13/EØF) i norsk rett, hvor det i artikkel 5 fremgår at «I avtaler der alle eller noen av de vilkår som forelegges forbrukeren, er utformet skriftlig, skal disse vilkårene alltid formuleres på en klar og forståelig måte. Dersom det oppstår tvil om forståelsen av et vilkår, skal den tolkning som er mest fordelaktig for forbrukeren gjelde.»

Foretakssiden har reist spørsmål om hvilken betydning tolkningsregelen i avtl. § 37 og forbrukeravtaledirektivet artikkel 5 har for tolkningen av kollektive forsikringsavtaler, som denne saken gjelder. Kollektive forsikringsavtaler er typisk fremforhandlet og inngått mellom to næringsdrivende parter, som forbrukere slutter seg til. Gjennom kollektive forsikringsavtaler vil

typisk gruppen av forsikrede personer være forbrukere.

EU-domstolen har lagt til grunn at kollektive avtaler er omfattet av direktivets tolkningsregel, jf. særlig Ocidental (C-236/22), hvor EUD uttaler at:

«28 - I et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede, hvor en forbruker hadde ingået en gruppeforsikringsaftale i forbindelse med inngåelsen af en låneftale, har Domstolen således fastslået, at den information, der er givet inden aftalens inngåelse vedrørende ansvarsbetingelserne, og navnlig den redegørelse for detaljerne omkring mekanismen til overtagelse af ansvaret for forfaldne afdrag til långiveren i tilfælde af låntagerens fuldstændige uarbejdsdygtighed, er af væsentlig betydning for forbrugeren med henblik på overholdelsen af kravet om gennemsigtighed, således at denne forbruker på grundlag af klare og forståelige kriterier er i stand til at vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for den pågældende. Denne information og denne redegørelse er nemlig nødvendige for, at forbrugeren kan forstå rækkevidden af det pågældende vilkår, idet det ved inngåelsen af tilknyttede aftaler ikke kan kræves af forbrugeren, at denne udviser samme agtpågivenhed hvad angår omfanget af de risici, der dækkes af forsikringsaftalen, som hvis forbrugeren havde ingået denne forsikringsaftale og denne låneftale særskilt (jf. i denne retning dom af 23.4.2015, Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, præmis 41 og 48).

29 - Eftersom kravet om, at kontraktvilkårene skal være gennemsigtige, således som fortolket af Domstolen, indebærer forpligtelsen til inden inngåelsen af aftalen at give forbrugeren alle de oplysninger, der er nødvendige for at gøre det muligt for forbrugeren at forstå de økonomiske konsekvenser af disse vilkår og træffe informerede beslutninger om at binde sig aftalemæssigt, forudsætter dette krav nødvendigvis, at forbrugeren kan gøre sig bekendt med alle vilkårene i en aftale inden aftalens inngåelse.»

Tilsvarende har EUD i dom C-633/20 TC Medical Air Ambulance Agency fremhevet behovet for å sikre samme forbrukervern i kollektive avtaler som i individuelle avtaler, jf. avsnitt 58 hvor Domstolen uttaler at:

«Således som sagsøgeren i hovedsagen har fremhævet, er dette behov for beskyttelse af forbrukerne ligeså vigtigt med hensyn til en juridisk person, der ved en økonomisk model som den i hovedsagen omhandlede tilskynder forbrugere til at tilslutte sig en gruppeforsikring, som den juridiske person har tegnet hos en forsikringsgiver, som med hensyn til en forsikringsformidler eller en forsikringsdistributør, hvis virksomhed, der udøves mod vederlag, tager sigte på, at disse forbrugere indgår forsikringsaftaler direkte (...)»

Nemnda vil i det følgende basere seg på en tilsvarende forståelse; behovet for forbrukerbeskyttelse endrer ikke karakter ved at forbrukere slutter seg til en gruppeforsikringsavtale fremfor å inngå en individuell forsikringsavtale. Det vil si at tolkningsregelen i avtl. § 37 også får anvendelse i saker hvor forsikrede er en forbruker tilsluttet en kollektiv avtale.

Om målestokken for om et avtalevilkår er tilstrekkelig klart og forståelig etter direktivet, har nemnda lagt til grunn:

«en objektiv vurdering av hvordan vilkåret fremstår for en alminnelig opplyst, oppmerksom og informert forbruker. Det er ikke tilstrekkelig at vilkårene er grammatisk forståelige. Vilårene må også sette forbrukeren i stand til å forstå sammenhengen og konsekvensen de kan ha for han ...»

se avgjørelse 2024-219.

Finansklagenemnda Persons flertall, nemndleder Hagland, samt forbrukerrepresentantene Sandvik og Bjønness, bemerker:

Flertallet kan ikke se at førstvoterendes uttalelser om utgangspunktet for tolkning av forbrukerforsikringskontrakter i HR-2024-2040-A er i konflikt med de EØS-rettslige tolkningsreglene som Norge er forpliktet til å ta hensyn til etter EØS-avtalen, som bl.a. kommer til uttrykk i avtl. § 37 når det gjelder tolkningstil. Om utgangspunktet for tolkning av forsikringsavtaler uttaler førstvoterende:

«Forsikringsavtaler må tolkes objektivt og ut fra en naturlig språklig forståelse, jf. Rt-1997-1807 på side 1813, Cigna-dommen. Også forsikringsavtaler i forbrukerforhold må tolkes slik, jf. Rt-2014-379 avsnitt 16»

(avsnitt 48)

Et utgangspunkt om at avtaler skal fortolkes objektivt og utfra en naturlig språklig forståelse av sin ordlyd, er et helt generelt utgangspunkt for tolkning, både når det gjelder lovtolkning og kontraktstolkning. Tolkningsprinsippet i avtl. § 37 er en regel som løser spørsmål om tolkningstvil til fordel for forbrukeren. De to tolkningsprinsippene om utgangspunktet for avtaletolkningen og tolkningstvil (som skal løses til fordel for forbrukeren), er ikke i konflikt, men utfyller hverandre. Det kan ikke slutes fra uttalelser om et helt generelt utgangspunkt for tolking, til at førstvoterende har ment at Norges EØS-rettslige forpliktelser gjennom ulike direktiver om forbrukerbeskyttelse, ikke skal gjelde for forsikringsavtaler. Dommen HR-2024-2040-A omhandler en næringsforsikrings sak hvor forsikrede er profesjonell, og uttalelsene om forbrukerforhold kan leses som en sidebemerkning (et obiter) om utgangspunktet for tolkning av forbrukerforsikringsavtaler. Dersom førstvoterende hadde ment at de EØS-rettslige tolkningsprinsippene som gjelder generelt for tolkningstvil ved forbrukeravtaler – det være seg forbrukerkjøp, bank eller forsikring – ville uttalelsen om det generelle utgangspunktet for all kontraktstolkning, vært etterfulgt av en solid begrunnelse hvor hvorfor forsikringsavtaler er av en så spesiell karakter at forbrukeravtalebeskyttelsen som etableres gjennom tolkningsregelen i avtl. § 37 ikke skal gjelde. Flertallet kan vanskelig se for seg hva begrunnelsen i så fall skulle være; FAL er en lov hvor lovgiveren helt tydelig har prioritert å ivareta forbrukervern, og avtl. § 37 er en regel som løser spørsmål om tolkningstvil til fordel for forbrukeren.

Flertallet mener at tolkningsregelen i avtl. § 37 kommer til anvendelse ved tolkning av forbrukerforsikringsavtaler, også i tilfeller hvor det er tvil om hvordan dekningsfeltet for ulykkesforsikring er å forstå. Flertallet peker på at nemnda den senere tiden har behandlet et relativt stort antall saker som omhandler tolkningen av dekningsfeltet i ulike ulykkesforsikringer, noe som i seg selv kan tyde på at en rekke dekningsfeltsbeskrivelser ikke er forståelige for forbrukere når en tar utgangspunkt i en objektiv og naturlig språklig forståelse av vilkårets ordlyd. Forsikringsforetakene står fritt til å formulere dekningsbeskrivelser som er mer forståelige, eksempelvis ved å konkretisere dekningsfeltsbeskrivelsen utover at det er tale om en plutselig ytre fysisk begivenhet.

I denne saken definerer forsikringsvilkårspkt. 3.1 «ulykkestilfelle» slik:

«Med ulykkeskade forstås skade på kroppen forårsaket av en plutselig ytre, fysisk begivenhet – ulykkestilfellet – som inntreffer i forsikringstiden.»

Spørsmålet er følgelig om forsikredes skade ble «forårsaket av en ytre, fysisk begivenhet», som skjer «plutselig».

Flertallet ser først på kravet til at skaden må være «forårsaket av en ytre, fysisk begivenhet», som er et krav om årsakssammenheng mellom en ytre, fysisk hendelse og skaden. I den såkalte skyggekjennelsen, Rt-2005-1757, uttaler førstvoterende at

«Det er normalt et kjennetegn ved en ulykke at det foreligger en ytre begivenhet som inntreffer uventet og plutselig. Uttrykket "ytte begivenhet" har således lenge vært benyttet som ledd i definisjonen av "ulykke" i vilkårene for ulykkesforsikring. Med "ytte" siktes i denne forbindelse til at det må ha skjedd noe utenfor den skadedes legeme. Det er likevel ikke noe vilkår at det skal ha inntruffet noe helt uavhengig av den forsikredes person, se Selmer: Forsikringsrett, 2. utgave (1982), side 257»

(avsnitt 47)

Nemndspraksis viser at en rekke skadesituasjoner faller utenfor fordi skaden ikke anses forårsaket av en ytre, fysisk begivenhet. Tydeligst er tilfellene hvor skademekanismen er forsikredes egen, forkjærte kroppsbevegelse, sykdom eller medfødte tilstander, se bl.a. avgjørelse 2013-119 og

2020-533. [...]. Ved idrettsutøvelse vil eksempelvis vridningsskader forårsaket av egen, forkjærte kroppsbevegelse falle utenfor ulykkesbegrepet. Skaden vil i disse tilfellene ikke være dekket av ulykkesforsikringen. Tvil oppstår typisk i tilfellene hvor det er sannsynliggjort at skademekanismen er sammensatt, og skadeårsaken dels kan knyttes til en ytre begivenhet. Spørsmålet er hva som skal kreves av ytre bidrag til skaden. Siden begynnelsen av 1900-tallet er det for ulykkesforsikring (og senere i annen forsikring) lagt til grunn en hovedårsakslære, se Rt-1901-706 med etterfølgende rettspraksis. Det vil si at den ytre, fysiske begivenheten må fremstå som hovedårsak til at ulykkesskaden inntrådte.

Slik denne saken er opplyst for nemnda, legger nemnda til grunn at skademekanismen sammensatt. Nemnda viser blant annet til forsikredes klage 3.4.24, hvor det ble opplyst følgende:

(...) Jeg hadde spilt fotball på amatør-nivå, hvor jeg på vei mot sidelinja skulle kontrollere enn ball fra å gå ut av banen, plutselig blir jeg taklet bakfra i ryggen, som gjør at jeg forsvinner ut av spillebanen og trækker på kanten mellom kunstgress og løpebane. Jeg kjenner da plutselig smerter i kneet, og faller i bakken. Jeg blir tildelt frispark og motspiller får en advarsel (...)

Selv om beskrivelsene som forsikrede har gitt om forløpet varierer noe, må forklaringene etter nemndas syn ses på som utfyllende forklaringer, og ikke forklaringer som står i motstrid eller tegner et annet bilde. Det foreligger ingen dokumentasjon for at forsikrede på forhånd hadde en medfødt svakhet eller slitasjeskader i knærne.

Det er altså tale om en vridningsskade som oppstår etter en ureglementert takling bakfra som både medfører frispark og at motspiller tildes en advarsel. Etter nemndas oppfatning fremstår den ureglementerte taklingen bakfra som dominerende i skadebildet, og skaden anses å være forårsaket av en «ytre, fysisk begivenhet».

Det neste spørsmålet er om skaden er forvoldt av «plutselig» begivenhet.

For vilkårssett hvor ulykkesskade er definert som «plutselig» og «uventet» ytre begivenhet, har nemnda sett hen til den såkalte fotballspillerdommen, inntatt i Rt-2006-1642, for veiledning om hvordan ulykkesbegrepet er å forstå når en skadehendelse har inntruffet i forbindelse med idrettsutøvelse, se avgjørelse 2024-53. Særlig relevant er førstvoterendes uttalelse om at:

«Hva som må anses plutselig og uventet vil måtte bedømmes ut fra i hvilken sammenheng hendelsen finner sted». Mens det å skli, falle eller bli dyttet overende, i en rekke sammenhenger har vært ansett tilstrekkelig til å tilfredstille lovens krav, vil slike hendelser klart nok ligge innenfor rammen for arbeidet til en profesjonell fotballspiller. Dette innebærer en form for relativisering av kravet til ulykkeshendelse. Den ordinære utførelse av arbeidet, herunder sammenstøt med motspillere, vil selv om de fører til skade, normalt ikke kunne anses som yrkesskade. Spørsmålet er hvor vesentlig avviket fra det ordinære må være for at en arbeidsulykke foreligger»

(avsnitt 36).

I nærværende sak stiller ikke forsikringsvilkårene krav om at ulykkeshendelsen må være «uventet»; det er kun tale om hvordan vilkåret «plutselig» skal forstås. I rettspraksis har en tidligere innfortolket «uventet» som et vilkår, også i tilfeller hvor «uventet» ikke har vært formulert i vilkårt teksten, se blant annet se Rt-1988-394. Denne rettspraksisen er fra før EØS-avtalen, og fortolkningen kan ikke lenger legges til grunn fordi EØS-reglene fører til et annet resultat: Tidligere har en ved fortolkningen av ulykkesbegrepet basert seg på den såkalte uklarhetsregelen og bransjeforståelse av uttrykk. Selv om det til en viss grad vil være sammenfall mellom innarbeidede faguttrykk i bransjen og de EØS-rettslige kravene om at «en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger» skal forstå vilkåret, jf. avtl. § 37 og FAD artikkel 5, så vil det neppe være fullstendig sammenfall. I saker hvor forsikringsvilkårene ikke uttrykkelig har inntatt «uventet» eller «uforutsett», gir

forbrukeravtalerettens tolkningsregler etter flertallets syn ikke anledning til å innfortolke vilkårene, jf. avtl. § 37 og FAD artikkel 5. En slik innfortolkning fyller ikke de EØS-rettslige kravene om at «en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger» skal forstå «plutselighets»vilkåret.

Det betyr at i saker hvor vilkårene kun omhandler «plutselig, ytre fysisk begivenhet», så må det skilles mellom begrepene uventet og plutselig. Fotballspillerdommen må dermed leses med det forbehold at uttalelsene også omhandler vilkåret i folketrygdloven § 13-3 som uttrykkelig nevner «uventet», og at det er tale om en «arbeidsulykke». Etter flertallets syn gir dommen i mindre grad veiledning når en ser bort fra uttalelsene som knytter seg til risikospørsmålet. Det som gjenstår som relevant i uttalelsen er hva som kan anses som «plutselig», som en ellers i rettspraksis har knyttet til tidsforløp:

En alminnelig språklig forståelse av ordet «plutselig» innebærer at noe som skjer brått eller momentant, og som forsikrede derfor vanskelig kan reagere på eller gardere seg mot. En tilsvarende forståelse er lagt til grunn av førstvoterende i HR-2024-2040-A, som i avsnitt 54 med henvisning til rettslitteraturen, uttaler at

«I Bulls Forsikringsrett side 219 heter det:

‘Plutselig’ peker i slike tilfelle mot at det må være snakk om en skade som ‘slår til’ der og da, og ikke en skade som utvikler seg gradvis over tid. Når selskapene ikke vil dekke slike utviklings-skader, er grunnen gjerne at sikre i disse tilfellene iallfall i prinsippet vil ha mulighet til å treffe forholdsregler – skaden kommer ikke som noen overraskelse for ham»

(avsnitt 54)

I dommen uttales det videre at:

«Den samme forståelsen av uttrykket «plutselig» i tilsvarende forsikringsvilkår er lagt til grunn i svensk rett, se Högsta Domstolens dom 25. januar 2024 i sak T 4849-22, avsnitt 23

”Att skadan ska vara 'plötslig' innebär att förloppet är momentant; det ska inte gå att förhindra dess utveckling eller omfattning. En sådan begränsning av det som täcks av försäkringen avser att undanta skador som utvecklar sig över tid”»

(avsnitt 55).

Uttalelsene er rettet mot hvordan «plutselighets»-begrepet skal forstås i tingsforsikringssammenheng, hvor utviklingsskader gjerne volder tvil. I fritidsulykkesammenheng vil skader som utvikler seg over tid, typisk slitasje- eller belastningsskader, sjelden reise spørsmål om hvordan «plutselighetsbegrepet» skal forstås fordi det etter vilkårene ikke er et krav at *skaden* er plutselig. Det er *den ytre, fysiske begivenheten* som skal være «plutselig». Spørsmålet er altså om den ytre, fysiske begivenheten er «plutselig» eller momentan.

I denne saken er det tale om en ureglementert takling bakfra som medfører at forsikrede «forsviner ut av spillebanen og tråkker på kanten mellom kunstgress og løpebane». Etter flertallets oppfatning er det rimelig klart at når en legger et tidsperspektiv til grunn, så er taklingen en «plutselig» ytre fysisk begivenhet.

Slik saken er opplyst for nemnda er skadehendelsen en ulykkeskade i henhold til forsikringsvilkårene.

Mindretallet, bransjerepresentantene Martinsen og Giertsen, har følgende særmerknad:

Mindretallet har kommet til samme resultat, men med en annen begrunnelse.

Mindretallet er enig med flertallet i at avtaleloven § 37 kommer til anvendelse ved tolkningen av forsikringsavtaler, men deler ikke flertallets syn på hvordan bestemmelsen kan anvendes i forbindelse med tolkningen av selve ulykkesbegrepet. Mindretallet mener at fast og konsistent

retts- og nemndspraksis innebærer at avtalelovens § 37 (1) nr. 3 ikke kommer til anvendelse når en skal vurdere hva som ligger i vilkårsordlyden «plutselig, ytre fysisk begivenhet». Det vises til lovens forarbeider;

Som påpekt innebærer bestemmelsen for dette området en lovfesting av den alminnelige «uklarhetsregelen» i norsk rett. Lovfestingen skjer som følge av direktivets uttrykkelige regel i artikkel 5 annet punktum. Det må derfor advares mot å trekke slutninger fra denne bestemmelsen i forhold til alminnelig norsk avtalerett. Bestemmelsen innebærer ikke noen generell tilsidesettelse av andre, ulovfestede tolkningsregler i forhold til uklarhetsregelen.

Bestemmelsen kommer til anvendelse bare hvis det er tvil om tolkningen av et avtalevilkår som ikke er individuelt forhandlet. Hvis en klar tolkning av det aktuelle vilkåret fremkommer ut fra ordlyden, eventuelt supplert med andre tolkningsmomenter, gir bestemmelsen ikke grunnlag for i denne sammenheng å ta særlig hensyn til forbrukerens interesser.

Høyesterett har flere ganger behandlet prinsippene for tolkning av forsikringsvilkår, senest i HR-2024-2040-A, der Høyesterett foretar en oppsummering i avsnitt 48:

... Prinsippene for tolkning av forsikringsvilkår er oppsummert i HR-2020-1262-A avsnitt 28, der det heter:

Forsikringsavtaler må tolkes objektivt og ut fra en naturlig språklig forståelse, jf. Rt-1997-1807 på side 1813, Cigna-dommen. Også forsikringsavtaler i forbrukerforhold må tolkes slik, jf. Rt-2014-379 avsnitt 16. Det fremgår av Cigna-dommen at forsikringens formål kan trekkes inn ved tolkningen. Og dersom det er tvil om forståelsen av forsikringsvilkårene, må uklarheten normalt gå ut over selskapet – den såkalte uklarhetsregelen.

Hvis uttrykket som skal tolkes er et innarbeidet faguttrykk i bransjen, legges denne forståelsen til grunn, jf. Rt-2014-379 avsnitt 16. I samme avsnitt er det videre presisert at «[f]orsikringsselskapets interne oppfatning og praksis, og sikredes subjektive forventninger, får mer begrenset betydning» ved tolkningen.

I Rt-2014-379 viser Høyesterett videre til at forsikringsavtaler kan være komplisert for kundene, men at det ikke kan være avgjørende (avsnitt 20);

«Uttrykket «forsikringstilfeller» vil opplagt representere en viss utfordring for de fleste forsikringskunder. Men det er tale om et innarbeidet bransjeuttrykk som, slik det her er benyttet, verken er uklart eller villedende. Jeg viser ellers til det jeg sa innledningsvis om tolkningen av slike uttrykk.»

I Rt-2014-379 anførte ankende part at uklarhetsregelen i norsk avtalerett, jf. Rt-1997-1807 (Cigna) og avtaleloven § 37 nr. 3 skulle få anvendelse. Anførselen ble ikke drøftet av Høyesterett.

Flertallet viser i sin vurdering til HR-2024-2040-A når de skal vurdere hva som ligger i ordet «plutselig». Mindretallet vil her bemerke at partene i denne saken var enige om at hendelsen var uforutsett (avsnitt 47);

«Partene er enige om at skadene som førte til at løpehjulskammeret måtte skiftes, var uforutsette. Dette innebærer at skadene var objektivt uventede, se Hans Jacob Bull og Trine-Lise Wilhelmsen, Forsikringsrett, 2. utgave 2024 side 253.»

Avtalelovens § 37 (1) nr. 3 og forbrukeravtaledirektivet artikkel 5 hadde sin någjeldende ordlyd da alle de angitte dommene fra Høyesterett ble avsagt.

Når det kommer til flertallets vurdering av hva som ligger i «plutselig, ytre fysisk begivenhet», vil mindretallet bemerke;

Fellesbegrepene som er bærende i alle ulykkesforsikringer er "Ulykke", "Ulykkeskade" og "Ulykkestilfelle". Høyesterett uttalte i Rt-2005-1757 på s. 20 at:

Det er normalt et kjennetegn ved ulykke at det foreligger en ytre begivenhet som inntreffer uventet og plutselig. Uttrykket «ytte begivenhet» har således lenge vært benyttet som ledd i definisjonen av «ulykke» i vilkårene for ulykkesforsikring.

Grunnkriteriet for erstatning er hos alle forsikringsforetak at personskaden må skyldes en "plutselig ytre" begivenhet eller hendelse. Det er "plutselig ytre" som er det sentrale elementet i ulykkesbegrepet. Begrepene "Ulykke"/"Ulykkesskade"/"Ulykkestilfelle" sammen med kriteriet "plutselig ytre" innebærer i seg selv, etter alminnelig språkforståelse, at det må ha inntruffet noe som ligger utenfor det normale og forventbare, og at noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte. Det er dette som språklig definerer en ulykkeshendelse. Denne innarbeidede forståelsen må i utgangspunktet fremdeles antas å sammenfalle med en objektiv vurdering av hvordan grunnvilkår for ulykkesforsikring fremstår for en alminnelig opplyst, oppmerksom og informert forbruker. Denne språklige forståelsen må antas å overstyre betydningen av at ord som "uventet", "tilfeldig" eller "uforutsett" i tillegg er inntatt i vilkårsdefinisjonen. Disse begrepene påvirker verken den objektive kjernen i ulykkesbegrepet eller den forsikrede risiko. Begrepene er heller ikke egnet til å klargjøre den språklige forståelsen av ulykkesbegrepet. Begrepene har i praksis mistet sitt anvendelsesområde etter at FAL 1989 innførte preseptoriske regler om aktsom atferd, og noen foretak har valgt å tilpasse sine vilkår for å unngå uklarheter i forhold til dette aspektet. En anvendelse av avtaleloven § 37 som gjør vilkårsfesting av disse begrepene utslagsgivende for innholdet i ulykkesbegrepet kan medføre tilfeldig forskjellsbehandling av både forsikrede og foretak.

Hva som ligger i at "noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte" vil måtte bedømmes konkret ut ifra hvilken sammenheng hendelsen finner sted. Nemndsavgjørelsene avgitt etter Rt-2006-1642 synes å vise at det er praktiseringen av relativisering og aksept av risiko betraktninger, som har skapt avstand til den alminnelige språklige forståelsen av ulykkesbegrepet. Foretakene har anledning til å avgrense dekningen i ulykkesforsikringer både mot aktiviteter som det anser som for risikofylte, og/eller mot skader som etter sin art typisk forekommer i forbindelse med utøvelsen av slike aktiviteter. Når det ikke er gjort, tilsier både de alminnelige prinsippene for tolkning av forsikringsvilkår og forbrukeravtalerettens tolkningsregler at det er mindre rom for relativisering og bruk av aksept av risiko betraktninger. Dette er lagt til grunn i nemndspraksis siden tidlig på 2000-tallet (FSN 4884 og FSN-5146) og frem til FinKN 2024-53, hvor nemndas flertall poengterte at relativiseringen går begge veier og at både forsikredes alder og den kontekst aktuelle ulykkesforsikring er tegnet i, må hensyntas ved anvendelsen og forståelsen av ulykkesbegrepet.

I aktuelle sak er det tale om en vridningsskade som oppsto etter en ureglementert takling bakfra, som både medførte frispark og at motspiller ble tildelt en advarsel. En slik ureglementert takling må anses å som et avvik fra det ordinære spillet. Det forelå en «plutselig ytre» begivenhet som lå utenfor det normale og forventbare, og som inntraff uventet. Forsikredes egne kroppslige bevegelser i selve skadesituasjonen må sees som en direkte konsekvens av den ytre begivenheten, slik at den ytre begivenheten fremstår som hovedårsaken til vridningsskaden. Skaden må derfor anses som en "ulykkesskade" i vilkårenes forstand.

Avgjørelsen er enstemmig, men med en særmerknad.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Forsikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Birgitte Hagland (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant), Jon Einar Martinsen (bransjerepresentant), Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).